

УДК 81'373.7-115:598.2

DOI: 10.31471/2304-7402-2026-23(84)-117-126

НАЗВИ СВІЙСЬКИХ ПТАХІВ У СКЛАДІ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ПОЛЬСЬКОЇ МОВ

Дарія Мицан

*Карпатський національний університет ім. Василя Стефаника;
76000, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57;
тел.: +38 (0342) 59-60-61*

*У статті описуються фразеологізми української та польської мови, які у своєму складі мають компонент-назву свійських птахів. Фразеологізми – це віддзеркалення національної самобутності кожного етносу, його культурна спадщина. Фразеологізми-оргітономени викликають велику зацікавленість у сучасних мовознавців. **Мета** дослідження – проаналізувати семантичні особливості зазначених ФО.*

***Актуальність** дослідження зумовлена тим, що зоосемізми до сьогодні залишаються недостатньо описаними в лінгвокультурологічному аспекті, тому метою розвідки є аналіз семантичних особливостей українських та польських фразеологізмів з назвами свійських птахів. Дослідження опирається на зіставному, семантичному, когнітивному та лінгвокультурологічному методах. **Наукова новизна** полягає на антропоцентричному зіставленні птахів з людьми в межах порівняльної фразеології. Результати розвідки можуть бути корисними і цікавими для більш детальних досліджень фразеології кількох мов.*

*На основі опрацьованих лексикографічних джерел подаємо, що і в українській, і в польській мовах наявні фразеологізми з такими компонентами-назвами свійських птахів: курка (*kura*), квочка (*kwocka*), півень (*kogut*), гуска (*gęś*), качка (*kaczka*), індик (*indyk*), павич (*rawa*). Семантичне значення таких сталих сполук – це, здебільшого, висловлення на визначення самої людини. Вдалося усі фразеологізми поділити на групи, таким чином маємо: зовнішній вигляд, риси характеру, фізичні особливості, емоційний стан.*

***Ключові слова:** фразеологізм, семантичне значення, компонент-оргітономен, зоофразеологія.*

Вагоме місце у фразеологічному фонді кожної мови відведене фразеологізмам з компонентом-назвою тварин. Ще у міфології чи фольклорі тваринам надавалося символічне значення. Часто вони зображувалися як священні істоти наділені мудрістю або іншими людськими якостями. Люди протягом століть спостерігали за їхньою поведінкою, співіснували з ними, одомашнювали і приручали їх. Далі людина характеризує

свої вчинки, зовнішній вигляд, почуття почала порівнювати себе з ними. Звідси зоофразеологізми віддзеркалюють багатівкові спостереження людини за зовнішніми ознаками та поведінкою тварин, передають ставлення людей до «братів-менших», а також є культурним надбанням кожної мови [3, с.145]. Ш. Баллі вдало підмітив, що: «Одвічна недосконалість людського розуму проявляється у тому, що людина завжди прагне одухотворити все, що її оточує. Вона не може собі уявити, що природа мертва та бездушна; її уява постійно наділяє життям неживі предмети, але це ще не все: людина приписує тваринам та предметам зовнішнього світу риси та прагнення, характерні для її особистості» [1, с.55].

Тварини і птахи слугували людині символічним вираженням різноманітних явищ природи, її власного духовного життя, вад, пристрастей та чеснот. Порівнюючи когось з конкретною твариною, людина зазвичай концентрується тільки на одній рисі, робить тварину символом цієї риси. [4, с.16]. У такий спосіб назви тварин і птахів у фразеології використовуються передусім для зображення фізіологічного або психічного стану людини, її поведінки, а також у зворотах, які позначають заперечення, кількість, міру, часові і просторові показники. Таким чином, фразеологізми з зоо-компонентом займають особливе місце з-поміж найбільш вживаних стійких сполук будь якої мови. Оскільки назви тварини належать до найдавнішого пласту лексичного складу мови, то саме це зумовлює їх легке алегоричне осмислення.

Немає єдиного терміна для позначення фразеологізмів цієї тематичної групи, тому мовознавці по різному її називають: „фразеологічні одиниці із зоосемічним компонентом” [2, с. 7], „фразеологічні одиниці з анімалістичним компонентом” [5, с. 2], „зоофразеологія” і „зоофразеологічні одиниці”, „фразеологія живої природи” [6, с. 7], „фразеологія зооморфічна” [8, с. 535], „фразеологічні одиниці з зоосемантичними лексемами” [7, с. 80], „зоосемічні фразеологічні одиниці” [4, с. 6].

Найточнішим варіантом, на нашу думку, є термін запропонований Д. Ужченком – „зоофразеологізм”. Мовознавець вважає, що зоофразеологізм – це чітко окреслена семантична й тематична група незмінних словосполучень, головним складником яких є фауноніми (зооніми) або їх образно-генетичні елементи [7, с. 10].

Дослідженням зоофразеологізмів української мови займалися такі вчені: І. Голубовська, О. Левченко, М. Пасюківська, О. Потєбня, Д. Ужченко, Д. Яворницький, М. Алефіренко, Б. Грінченко та інші. Польська зоофразеологія представлена прізвищами М. Рак (M. Rak), Й. Гожеляни (J. Gorzelana), А. Новаковська (A. Nowakowska), А. Спагінська-Прушак (A. Spagińska-Pruszek).

Актуальність дослідження полягає в тому, що фразеологічні одиниці (далі ФО) до складу яких входять зоосемізми з назвами птахів, займають видиму частину лексичного фонду досліджуваних мов, часто

використовуються у щоденному житті та привертають увагу дослідників мови, але і до сьогодні залишаються недостатньо описаними в лінгвокультурологічному аспекті.

Аналіз дослідження Вивченням орнітологічної фразеології української мови займалися Г. Онуфрійчук, В. Жайворонок, Л. Савченко, М. Кирилюк, О. Шуленок та ін. У польській мові відомими є праці Л. Гампля (L. Hampl), Е. Консевич-Джідух (E. Koncewicz-Dziduch), Й. Тредера (J. Treder), Ю. Сагати (J. Sahata), В. Височанського (W. Wysoczański). Попри це, вважаємо, що ФО з компонентами-орнітономенами потребують глибшого аналізу в семантичному й стилістичному аспектах особливо в українській мові.

Мета розвідки – проаналізувати семантичні особливості українських та польських фразеологізмів з назвами свійських птахів.

Джерельну базу дослідження становлять лексикографічні видання: «Фразеологічний словник української мови» (В.М. Білоноженко та ін.), «Фразеологічний словник української мови» (В.Д. Ужченко, Д.В. Ужченко), «Українські прислів'я та приказки», «Сучасний фразеологічний словник української мови» (В. Бездітко, А. Ярещенко), Корпус української мови, «Słownik frazeologiczny współczesnej polszczyzny» (S. Bąba, J. Liberek), «Słownik frazeologiczny języka polskiego» (S. Skorupka), «Polsko-ukraiński słownik frazeologiczny» (A. Piasecka), Narodowy Korpus Języka Polskiego.

У лінгвістично-культурному аналізі для фразеологізмів, які містять назву птаха є важливою соціологічна класифікація, котра бере до уваги соціальну дистанцію між людиною і птахом. Таким чином можна виділити наступні групи:

- 1) Домашні птахи – папуги, канарки.
- 2) Свійські птахи – курка, гуска, індик, качка.
- 3) Птахи, які живуть недалеко людини, у парках, на полях, лугах – горобець, синиця, ворона, голуб, лебідь.
- 4) Дикі птахи, які є хижакми і живуть в лісах – сова, дятел, яструб, орел. За ними людина може спостерігати тільки за певних обставин. [9, с. 536]

На відміну від людини птахи мають крила і наділені здатністю літати. Політ – це виявлення незалежності і свободи, це можливість спостерігати за усім з висоти. Уже цим вони викликають у людини почуття подиву і заздрості. З іншого боку птахи, переважно, мають невеликий розмір, делікатну будову яка асоціюється з безпорадністю щодо природних явищ і водночас їм притаманні певні розумові здібності. З назвами деяких птахів в'яжеться як багата символіка, так і багато негативних стереотипів. Варто пам'ятати, що негативні стереотипи дуже часто відрізняються від правди. У багатьох мовах гуска є означенням тупості хоча насправді вона є одним з найрозумніших птахів на противагу сові, яку

тракують як символ розуму. Подібна ситуація є і з іншими птахами шпаки, сороки, ворони характеризуються високими розумовими здібностями, але людина їх у фразеології так високо не оцінює.

Антропоцентрична риса притаманна зоофразеології також є помітною для фразеологізмів з компонентом-птицею. Людина спостерігаючи за поведінкою птахів переносить її у людський світ. Це пояснює у двох мовах велику кількість порівняльних фразеологізмів. Так в українській мові відомими є фразеологізми, які фіксують зовнішній вигляд людини: *сивий як голуб, фуфуритися як індик, як півень розмальований*. Польська мова має свої порівняння – *wyglądać jak zmikła (zmokła) kura, czupurny jak kogut, muskuły jak u wróbla*. Антропоцентризм поширюється і на розумові здібності, емоційні стани, фізичні особливості, різноманітні риси характеру, в українській мові людина може *бути дурна як гуска, ходити як качечка, задерти хвоста як півень, пижитися як індик*. У польській фразеології та сама людина, подібно до птахів, може *stać jak bocian na gnieździe, gapić się jak sroka w gnat, jeść jak wróbelek*.

Часто сама назва птаха використовується для визначення людини. *Сова (sowa)* – це людина, яка провадить нічний спосіб життя, *жайворонки (skowronek)* – особа, яка звикла вставати і працювати вдосвіта, *сорока (sroka)* – балакуча жінка, *пануга (papuga)* – людина, яка звикла за кимось повторювати, *курка (kura)* – жінка, яка сидить вдома і не працює, *півень (kogut)* – задиркуватий хлопець, *яструб (jastrząb)* – прихильник політики яка супроводжується агресією, *ластівка (jaskółka)* – перша в чомусь особа, вісник [10, с. 92].

Досліджуючи фразеологізми і семантичні конотації варто наголосити на народній категоризації птахів. Людина нижче оцінює тих птахів, які не мають здатності літати, або ця здатність у них слабо розвинута. Це стосується свійських птахів. [9, с. 536]. Натомість, птахи, які літають, особливо ті, що живуть значно далше від людей, мають вищу цінність, хоча їх назви набагато рідше використовуються для творення нових фразеологізмів. Такий стан речей є тісно пов'язаний з мовною картиною світу, оскільки свійські тварини і зокрема птахи, повністю залежать від людини. В її уяві вони є менш вартісними. У лексиці загалом тварини протиставляються людині, тому вони *здихають, жеруть* мають *морди, пуски, лапи, дзьоби, пір'я, кігті*.

Свійські птахи, є повністю залежні від людини, вона їх годує і піклується про них. Ця група є представлена невеликою і обмеженою кількістю лексем: *курка (kura), квочка (kwocka), півень (kogut), гуска (gęś), качка (kaczka), індик (indyk), павич (pawa)*.

Спробуємо проаналізувати семантику фразеологізмів з назвами-орнітонімами свійських тварин в обох мовах. Для зручності ми їх поділили на такі групи:

- 1) зовнішній вигляд (непривабливість, недосконалість),
- 2) риси характеру (хитрість, пихатість, задиркуватість, гонорівість),
- 3) фізичні властивості (розумова обмеженість, вагітність),
- 4) емоційний стан (неспокій, байдужість, опікування, самотність).

Зовнішній вигляд. До цієї групи зараховуємо фразеологізми значення яких пов'язане з зовнішнім виглядом людини або її діями, які нагадують поведінку птахів. Для опису негарної людини в обох мовах використовують ФО *гидке каченя – brzydkie kaczątko*. Недосконалість зовнішнього вигляду є зображена в парі з семантичною еквівалентністю *хтось виглядає як мокра курка – wyglądać jak zmokła kura* ('безвольна, нерішуча, жадюгідна на вигляд людина'). Курка є однією з небагатьох птахів, яка не боїться змокнути і любить гуляти під дощем. Цей факт є закладений у фразеологізмах *хтось ходить як мокра курка – ktoś chodzi jak zmokła kura / mokry jak kura / ktoś zmoknie jak kura* (має мокрий вигляд). *Ходити як качка* (незграбно ходити), *kaczu chód* (незграбна хода), *наче гуси ночували* (брудно, неохайно). Про людину, яка має розпачливий або розгубливий вигляд можна сказати як *курчат погубив*. Особа, яка у певній ситуації почервоніла є *czzerwona jak indor*. Чоловік з гордовитою ходою у фразеології описується ФО *idzie naprzód jak gąsior*. Натомість скромна і зовнішньо непримітна жінка має вигляд *szarej gęsi*.

Колоритними щодо зовнішнього вигляду є наступні фразеологізми: *хоч гусей бий* (повне, одутле обличчя), *пристало, як гусаку роги* (про те, що не личить), *індюшиця горбата* (нестатурна жінка), *як нівень розмалюваний* (погано вдягнений, без смаку), *rządzić się jak szara gęś po niebie* (неохайна господиня), *gęś wyskubią rwać po piórku, chodzi/ wygląda jak gęś poskubana* (неохайний вигляд жінки), *uflagany jak kaczką* (мокрый і брудний), *kaczowaty/kaczu nos* (специфічний вигляд носа), *nogi jak u kaczkę* (короткі). Вікові зміни зовнішності відбиває сполука *гусячі ланки* (зморшки біля очей).

Неестетичний зовнішній вигляд письма є закладений у синонімічному ряді фразеологізмів *курячі лапи* (неохайно написані літери), *писати як курка лапою – pisać / bazgrać jak kura pazurem/patykiem, jakby kura nogą pogrzebala, ktoś pisze jak kura pazurem, ktoś pisze / ciabrze / ćmaliguje jak kura pazdurem* (писати неохайно і невиразно). Такі фразеологізми виникли в результаті спостереження за поведінкою курки, яка пазурами дряпає землю і залишає неакуратні сліди.

Риси характеру. Різноманітні риси характеру птахів, (здебільшого негативні), і приклади поведінки ілюструють фразеологізми: *надутися як індик – nadąć się, napuszyć jak indyk, zaperzyć się jak indor, puszyć się jak indyk* (бути нетовариським), такі ФО повстали згідно спостережень за виглядом і поведінкою індика. *гордий як павич – dumny jak paw, ходити як пав – chodzić jak paw* (цікавим є факт, що цей птах не живе ані в

Польщі, ані в Україні, однак така лексема «прижилася» і означає людину з надмірно виявленим почуттям власної гідності, гордо, поважно), *czupurny jak kogut, czubić się jak dwa koguty, skaczą / hipkają jak koguty* (бути задиркуватими, битися), *nieść swoją głowę jak guska, gusko chodzą* (горда, зарозуміла, пихата особа), *kurzej ślepoty dostał* (вдає, що не бачить очевидних речей), *nie każdy indyk zwycięży koguta* (не усе так просто), *gęś za gęsią* (бездумне наслідування), *ktoś duda jak gąsior* (постійно говорить), *ktoś goni gdzieś jak gęś bez głowy* (щось безсенсовно робити), *wypędzisz gęś jedną dziurą, to powróci drugą, ona nie z tych gęsi, co dziobem drzwi otwierają* (хитрість, кмітливість). Можна теж *chodzą jak kohut* (триматися зверхньо, гордовито, хоробро), *chodzą nawicem* (триматися поважно, гордовито, зарозуміло, зверхньо), *divią się jak pieweń na tyn* (обережно, обачно), *gnają gusaka* (говорити неправду), *gusi w głowie* (легковажна особа), *jak z guski woda* (про людину, якій бай- дуже дл справедливих зауважень).

Фізичні властивості. Семантичне значення, тупості, нетямущості, розумової обмеженості є закладене у наступних сполуках: *kurczą głowa* (хтось дурний), *kurczą pamięć* – *kurza pamięć* (дуже коротка або відсутня), *(u kogoś) kurzący mózg* – *(ktoś ma) kurzy mózdek* (хтось є обмежений, дурний), *znać się na czym jak kura na pierzu / na matematyce / na jajkach / na piwie / na grzędzie / na mydle* (взагалі на чомусь не знатися), *gnają gusaka* (людиною, яка говорить неправду, нісенітницю або удає із себе дурня), *kura domowa* (жінка, яка цікавиться тільки домом і дітьми і не має ширших зацікавлень і професійних амбіцій), *durna, bezmózgla guska* – *głupia gęś* (розумово обмежена особа), *drobnomieszczańska, prowincjonalna, parafijalna gęś* (обмежена, наївна жінка), *gusi w głowie* (хтось легковажний). Нерозумна людина у польській фразеології *warta czarnej kury, warta czarnej kokoszy*. Можна помітити, що дана група фразеологізмів переважно стосується до характеристики жінки. Але у польській мові є відома для широкого загалу авторська ФО (J. Brzechwa) *kaczka dziwaczka*, яка несе в собі значення індивідуальності, вирізнення з сірої маси. Про особу, яка має фізіологічну ваду і погано бачить в обох мовах однаково висловлюються: *ślina kurka – ślepa kura*.

Емоційний стан. Сюди відносимо фразеологізми, які описують емоційний стан у конкретній ситуації. *Nosić się z czymś jak kura z jajkiem* (вагатися, що робити у певній ситуації, довго не приймати рішення), *gęsi tobie paść* (про особу нездатну до якоїсь роботи), *jak квочка в обичайці* (самотньо, уникаючи спілкування з людьми), *puskати півня – uciąć koguta, pieje jak kur* (фальшиво заспівати), *яка пава* (уживається для вираження незадоволення з приводу гордовитості, надмірної поважності когось). Українці можуть мати *kurczą любов* (сліпу любов). Теж можна *rzędzić się jak szara gęś* (ні з ким не радитися не маючи відповідних уповноважень), *nosитися як курка з яйцем* (занадто опікуватися) це є прик-

ладом турботливої мами. Наступна пара фразеологізмів *попасти як сліпій курці просо* – *trafiło się coś jak ślepej kurze ziarno* має значення щось отримати випадково і незаслужено. Щаслива людина, яка збирається на омріяний відпочинок *wybiera się gdzieś jak gęsi do cieplic*.

Позитивні або нейтральні якості приписані птахам: *як з гуски вода* – *coś sphynęło/ sphywa po kimś jak woda po gęsi, kaczcze* (події, відчуття, які не залишили жодного враження, бути байдужим), така пара фразеологізмів повстала в результаті того, що пір'я гусей не намокають. *Гусяча шкіра* – *gęsia skórka, dostać gęsiej skórki* (шкіра людини, на якій під впливом холоду або нервового напруження виникли маленькі пухирці) природній вигляд гусячої шкіри перенесено на людину.

Конотація негативної дії є закладена у фразеологізмах *кури загребуть* (хтось пропаде, загине безслідно або опиниться в скрутному становищі), *набратися як гуска води* (сп'яніти), *біć як w kaczu kuper* (сильно без супротиву), *kurka komu na strzelnicę pokazać* (позначення ситуації, коли когось хочуть ошукати, манять обіцянками).

Також обох мовах є ідіоми, які не вдалося конкретизувати за значенням: *проміняти бика на індику* – *oddać byka za indyka* (зробити програвшу заміну). Крім того в українській мові ще є: *(когось) кури засміють* (хтось попав у смішну, незручну ситуацію), *курам на сміх* (викликати кепкування), *як курячим зубом обчеркнутий* (особа до якої не можна дістатися і щось їй дорікнути), *розводити Химині кури* (говорити про речі неварті уваги), *і кури не клюють* (хтось дуже багатий). У польській мові можна *rozstawiać jak gęś z prosięciem* (без порозуміння), *głodny jak młynarska kura* (мати сильне відчуття голоду), *kurka strzelić* (попасти в ціль), *strzelać jak w kaczu kuper* (легкодоступна мішень). *Курка, що несе золоті яйця* – *kura znosząca złote jajka* (джерело великих доходів) – підкреслена важлива роль курки у домашньому господарстві, *лягати спати разом з курами* – *chodzić spać z kurami, kłaść się spać z kurami* (лягати дуже швидко спати), *posłuszny kogutowi, wstawać z kurami* (дуже зранку вставати), *iść/ruszać/ciągnąć/jechać gęsiego* (чітко іти один за одним). *Як квочка на яйцях* – *siedzieć gdzieś jak kwoka na jajkach* (дбайливо, старанно). Мовна картина світу українців є зображена у звороті *курки ніде випустити* (мало землі). Носії обох мов можуть *пускати червоного півня* – *rzucić czerwonego koguta* (підпалювати щось, викликати пожежу з метою помсти), і, відповідно як результат дії *червоний півень* (пожежа).

Вираження міри, часу також є притаманним для цієї групи птахів. Вдалося занотувати український фразеологізм *й курці ніде клюнути* який може мати аж три значення в залежності від контексту: 1) дуже тісно, густо, 2) дуже багато когось, чогось і 3) дуже мало, *півень у брід переходить* (дуже мілко), *до перших півнів* (до півночі), *до других півнів* (за північ; до пізнього часу або ранку), *після третіх півнів* (на світанку), *з пів-*

нями (надзвичайно рано), *kur zapiał, ostatnie zapieją koguty, po tym i kogut nie zarpieje* (кінцевий термін людського життя).

Висновки. На прикладі наведених фразеологізмів можна помітити статову приналежність – лексеми *курка, гуска, качка* вживаються для характеристики жіночої статі, в той час як *індик, павич, когут* мають чоловічі риси – задикуватість, гордість, пиха. Викладений матеріал дає нам змогу дійти висновки про те, що фразеологічні одиниці з лексемою-назвою птахів у польській, та українській фразеологічній парадигмах займають видиме місце. Вони втілюють глибокі культурні значення, відображаючи світогляд поляків і українців, їхні традиції та історію. Вивчення цих фразеологізмів відкриває перед нами різнобічний та багатогранний світ польської та української культур. У польській мові найбільш вживаними є фразеологічні одиниці з компонентом *gęś, gąska*, натомість в українській мові – часто вживаними є фразеологізми з лексемами *гуси, гусак, гуска* (які мають як позитивну, так і негативну конотацію).

Література

1. Баллі Ш. Французька стилістика. М., 1964. 216 с.
2. Бойко В.М., Давиденко Л.Б. Структурно-семантичні особливості фразеологічних одиниць з анімалистичним компонентом. Література та культура Полісся. Вип. 36 : Історія та культура Полісся у загальноукраїнському Ніжин : Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2007. С. 3–8.
3. Петришин М. Й. Фразеологізми з компонентом-зоонімом у латинській мові. Науковий вісник Чернівецького університету. Германська філологія. Вип. 692-693. Чернівці, 2014. С. 145-148.
4. Петрова Н. Д. Фразеотематичне поле зоосемізмів в сучасній англійській мові. К., 1983. 21 с.
5. Семотюк А. Т. Національно-культурна специфіка структурно-синтаксичної організації фразеологічних одиниць з зоосемічним компонентів сучасних англійської та німецької мов. К., 1996. 20 с.
6. Ужченко Д. Семантика українських зоофразеологізмів в етнокультурному висвітленні: автореф. дис. канд. філол. наук. Харків. 2000, 18с.
7. Ужченко Д. В. Фразеологія сучасної української мови: навч. посібн. Київ:Знання, 2007. 494 с.
8. Gurbisz J. Połączenia wyrazowe z leksemami zoosemanticznymi. Próba interpretacji ankiety frazeologiczno-paremiologicznej. Zeszyty Naukowe Wydziału Humanistycznego. Gdańsk. №10. 1982. S. 79-86.
9. Satkiewicz H. Świat ptaków w polskiej tradycji językowej, „Prace Filologiczne” 46, 2001, s. 535–539.
10. Zimny R., Nowak P., 2009, *Słownik polszczyzny politycznej po roku 1989*, Wydawnictwo PWN, Warszawa. 2009. 359 s.

11. Бездітко В., Ярещенко А. Сучасний фразеологічний словник української мови. Харків: Торсінг ПЛЮС, 2014. 640 с.
12. Білоноженко В. М. Словник фразеологізмів української мови. К. 2003. 1104 с.
13. Корпус української мови [Електронний ресурс]. URL: <http://www.mova.info/corpus.aspx> (дата звернення: 10.10.2025).
14. Ужченко Д. В. Фразеологічний словник української мови. К.: Освіта, 1998. 224 с.
15. Bała S., Liberek J. Słownik frazeologiczny współczesnej polszczyzny. Warszawa. 2001. 1096 s.
16. Narodowy Korpus Języka Polskiego [Електронний ресурс]. URL: <http://www.nkjp.pl/> (дата звернення: 10.10.2025).
17. Skorupka S. Słownik frazeologiczny języka polskiego. Warszawa, 1989. T. 1. 876 s., T. 2. 794 s.
18. Piasecka A. Polsko-ulraiński słownik frazeologiczny. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2016. 184 s.

NAMES OF DOMESTIC BIRDS IN PHRASEOLOGICAL UNITS OF THE UKRAINIAN AND POLISH LANGUAGES

Dariia Mytsan

*Vasyl Stefanyk Carpathian National University
76018, Ivano-Frankivsk, Shevchenko str.,
ph. + 38 (0342) 59-60-63*

The article describes phraseological units of the Ukrainian and Polish languages that contain a component denoting domestic birds. Phraseological units reflect the national identity of each ethnic group and constitute its cultural heritage. Ornithonymic phraseological units arouse considerable interest among contemporary linguists. The aim of the study is to analyze the semantic features of the specified phraseological units.

The relevance of this study is conditioned by the fact that zoosemisms remain insufficiently described in the linguocultural aspect to this day. Therefore, the aim of the research is to analyze the semantic features of Ukrainian and Polish phraseological units containing the names of domestic birds. The study is based on contrastive, semantic, cognitive, and linguocultural methods. The scientific novelty lies in the anthropocentric comparison of birds with humans within the framework of comparative phraseology. The results of the research may be useful and interesting for more detailed studies of phraseology in multiple languages.

Based on the analyzed lexicographic sources, it is shown that both Ukrainian and Polish languages contain phraseological units with the

following components denoting domestic birds: chicken (kura), hen (kwoka), rooster (kogut), goose (gęś), duck (kaczka), turkey (indyk), and peacock (pawa). The semantic meaning of such fixed expressions is predominantly related to the characterization of a person. All phraseological units were classified into groups, namely: appearance, character traits, physical characteristics, and emotional state.

Key words: *phraseological unit, semantic meaning, ornithonymic component, zoophraseology.*